

Posudek na diplomovou práci

Tímea Pándy Kovács
Dóm svätej Alžbety v Košiciach

Předložená diplomová práce je věnována sakrální stavbě, mimořádně významné i ve středoevropských souvislostech. Autorka se, velmi oprávněně, neomezuje na popis či rozbor z hlediska dějin architektury, ale soustřeďuje se na problémy, které jí jako teologovi přísluší. Což ovšem neznamená, že by přehlížela a nevyužívala výsledků umělecko historického bádání. K přístupu teologa jistě patří postižení funkce kostela, jak to autorka dokládá výklady o fenomenologii kostela a d. Tento přístup a pohled považuji za klad práce. Připomenul bych však, že právě k této tematice se vztahuje bohatá literatura, nejen jistě výborná práce L. Hanuse, na níž je autorka závislá až příliš. To se týká i jistě užitečné kapitoly o původu křesťanského kostela. Pokud jde o vztah křesťanství k výtvarnému umění, včetně problému se zobrazováním svatých, postrádám v práci aspoň stručnou zmínku o poměrech v předhusitských (Matěj z Janova) a husitských Čechách.

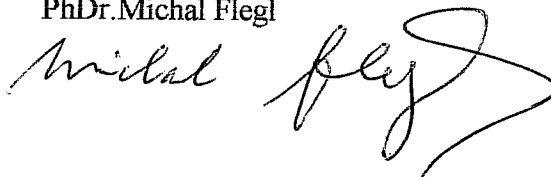
Pokud jde o vlastní jádro práce, dóm sv. Anežky, pak autorka vychází z dobrého přehledu slovenské a maďarské literatury. Velmi výstižně zasazuje vznik dómu, který je své výsledné gotické a pozdně gotické podobě uváděn jako největší chrám na Slovensku, do souvislostí a vazeb na historický vývoj, ať již z hlediska církevních či politických dějin. Stručně, leč hutně a výstižně je popsán stavební vývoj dómu od nejstarších dob až po současné rekonstrukční práce. K nejnovější době bych jenom jako skutečnou drobnost doplnil stavební úpravu Urbanovy věže po požáru roku 1966. Ocenění zaslouží autorčino začlenění dómu do kontextu měšťanské zástavby v historickém centru Košic.

Do výkladu je vhodně začleněn stručný portrét sv. Alžběty Uherské Durinské, již je kostel zasvěcen. Závěrečná kapitola patří charakteristice ikon Alžbětinského cyklu z oltáře košického dómu, dokumentovaný barevnými přílohami. Škoda, že autorka při hodnocení jak těchto oltářních obrazů, tak architektury dómu, nevyužila syntetická umělecko historická díla, věnovaná československému výtvarnému umění.

Předložená práce má promyšlenou strukturu a její autorka nezastírá sympatický zájem o zpracovávané téma. Právě přehledná struktura a jasný styl výkladu, neupadajícího do podružných podrobností, ale naopak zdůrazňující věci základní a to čtivou formou, je jedním z kladů práce. K dalším patří solidní přehled po literatuře a opět sympatická snaha o osobitý přístup k tématu. Hodnotím diplomovou práci jako zdařilou.

Praha, 14. I. 2008

PhDr. Michal Flegl

Oponentský posudok diplomovej práce *Timey Pándy Kovács: Dóm svätej Alžbety v Košiciach*, vypracovanej na Evanjelickej teologickej fakulte Karlovej Univerzity v Prahe.

Považujem za dôležité, uviesť že tento oponentský posudok pochádza z pera architekta, ktorý sa hlbšie zaoberal dejinami architektúry, vývojom historického jadra mesta, a pamiatkovou starostlivosťou v regióne Košíc. Preto bude diplomová práca oponovaná predovšetkým z pohľadu architekta resp. pohľadu architekta ktorý sa venuje dejinám architektúry. Všetky uvádzané výhrady súvisiace so skúmanými teologickými alebo náboženskými hľadiskami budú vychádzať zo skúmania púhej logickej výstavby práce a treba ich teda brať s rezervou.

Práca pozostáva z úvodu z 18-tich kapitol, záveru a zoznamu literatúry na 54 stranách. Niektoré časti sú ilustrované obrázkami. Práca má dôsledne a jasne členenú logickú výstavbu v úvode definuje ciele na konci je zhodnotenie. Z úvodu sa dozvedáme, že diplomantke nejde len o spracovanie stavebného vývoja terajšej katedrály ale o skúmanie jeho hlbšieho významu alebo odkazu počas celého jeho doterajšieho bytia (str. 2). Pre presnosť a výstižnosť by -- podľa mňa -- mala mať práca podnadpis: **niektoré náboženské, kultúrne, spoločenské a historické aspekty jeho bytia.**

Diplomantka sa pustila do spracovania obrovského sústa a aj z úvodu je zjavné, že si uvedomuje že téma nemôže byť úplne vyčerpávajúco spracovaná (str.2 práce). Z pohľadu dejín architektúry je potrebné dodať, že len samotný na stredovek orientovaný stavebno-historický výskum kostola má za sebou viac ako 160 rokov bádania (od vydania Monografie *Imre Henszlmanna: Kassa városának ó német stíliú templomai v roku 1846* – ktorá je prvá maďarsky písaná umelecko-historická monografie vôbec) ktoré ani zďaleka nemôže byť považované za ukončené. Samotný stavebno-historický vývoj kostola je veľmi komplikovaný, bol doteraz viac krát znovu prehodnotený a len samotné spracovanie dejín výskumu si vyžaduje veľmi zdatného historika umenia zbehlého v architektúre. Okrem toho relevantné práce k tejto problematike sú len ťažko prístupné v knižniciach. Predsa je škoda, že okrem V. Wicka a L. Cidlinskej diplomantka nespomenula aspoň najvýznamnejších bádateľov, ktorí sa zaoberali touto pamiatkou (len pre ilustráciu komplikovanosti celého problému popri už spomenutom I. Henszlmannovi ešte O. Kletzl, V. Menci /významný český historik architektúry, pôsobiaci aj na Slovensku zostavil prvú relatívnu stavebnú chronológiu výstavby kostola/, J. Mihalik, T. Gerevich, E. Marosi /terajší podpredseda Maďarskej Akadémie Vied, viac krát sa k téme vrátil od neho pochádza doteraz najúplnejšia historická štúdia objektu/, J. Bakošová, E. Frödl – Kraft, S. Tóth /po ktorého práci *Művészettörténeti értesítő 42, Budapest 1993* je nutné opäť zväžiť všetko čo sa o kostole doteraz napísalo/ a napokon aj dielo I. Ciulisovej /ktorej okrem mnohých nových poznatkov, môžeme vďačiť aj za značne bagatelizujúci, dehonestujúci a miestami aj zavádzajúci obraz o stredovekej časti kostola v českej umenovednej literatúre - *Umění 3-XLII, Praha 1994*./) Diplomantka vychádza z bežne prístupnej provinčnej literatúry, ktorá vlastne vyhovuje cieľom

práce a nakoniec sprostredkovane vychádza z diela uvedených bádateľov ale miestami je už z hľadiska aktuálneho stavu poznania použitá literatúra prekonaná. Podobne je dosť nepresne uvedené v práci: „...krídlové oltáre...ostávali akosi mimo okruhu bádateľského záujmu.“ (str.2 práce - napríklad len nedávno vyšli dve vynikajúce štúdie od *Roberta Suckale: Malby retábula hlavného oltára v Dóme sv. Alžbety v Košiciach a Kaliopi Chamonikolasovej: Recepcia diela Nicolausa Gerhaerta van Leyden na Slovensku v poslednej tretine 15. Storočia oboje in Gotika - Dejiny slovenského výtvarného umenia, Bratislava 2003, kde je spracovaný aktuálny stav bádania oltára aj v širšom európskom kontexte).*

Z môjho pohľadu by bolo bývalo vhodnejšie vypustiť pomerne všeobecné kapitoly o pôvode kostola gotike o probléme zobrazovania atď. a zaoberať sa samotným objektom štúdia. Podobne je to s kapitolami ktoré opisujú obdobia, keď sa s kostolom nič zvláštneho nestalo. Uznávam však, že pri teologicko-historickej analýze môže byť aj takéto skúmanie opodstatnené.

Na druhej strane po strohom konštatovaní: „kalvínsťvo má k zobrazovaniu radikálne negatívny postoj.“ (str.9 práce) by som od budúceho kalvínskeho teológa očakával aspoň vysvetlenie prečo sa vôbec s cyklom malieb zaoberá a aspoň polozenie otázky, ako je možné že pri „radikálne negatívnom postoji k zobrazovaniu“ pri dvojnásobnom získaní kostola protestantmi zostali v Košiciach malby a oltár zachované -- a zostali nepoškodené. Rozhodne pozitívne sú zistenia že objekt skúmania pôsobí aj na neskoršie umenie a literatúru v odkaze na dielo S. Máraia (str. 16 práce) a aj na novšiu prácu A. Lukačina (str. 22 práce).

Diplomantka si zvolala nesmierne rozsiahlu a komplikovanú tému, ktorú nie je možné v diplomovej práci ani z ďaleka do všetkých dôsledkov vyčerpáť. Miera vniknutia do problematiky a celkové spracovanie témy však nasvedčuje, že sa do štúdia objektu značne zahĺbila a spracovala ju na **dobrej úrovni**. Diplomová práca v predloženej podobe je podľa môjho názoru **vhodná pre obhajobu**.

V Košiciach, 20. 1. 2008

Dr. Ing. arch. Ján Krcho, PhD.

(Kabinet Teórie a dejín umenia
Fakulta umení Technickej Univerzity
v Košiciach)